

LANDSLAKKEN LANGS SPOORDIJKEN 6a. HET OOSTELIJK DEEL VAN HET TRAJECT HOORN-ALKMAAR

H.K. Mienis

Landsnails along railway embankments

6a. The eastern part of the section Hoorn-Alkmaar

A survey of the terrestrial snails and slugs along the eastern part of the railway track Hoorn-Alkmaar revealed the presence of 20 different species: 14 species of snails and 6 species of slugs. Only at one locality, the viaduct under the highway A-7, significantly more species were encountered on the "warm" northern slope than on the "cold" southern slope. Noteworthy was the complete absence of xerothermic species belonging to the genera *Candidula* and *Cernuella* especially near the viaduct, since several species are living nearby along the highway in southwestern and northeastern direction.

De spoorlijn Hoorn-Alkmaar werd op 1 november 1898 geopend door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij (HSM) (Kok, 1981). Het traject had een lengte van 23.4 km en was op een klein stukje tussen Alkmaar en Heerhugowaard na enkelsporig. Het huidige traject ligt nog steeds op dezelfde plaats, alleen heeft men hier en daar de kleine stations of halteplaatsen verwijderd: Bobeldijk (1964), Zuidermeer (1991) en Noord-Spierdijk (1963), echter op al deze lokaliteit en zijn de spoordijken nog steeds sterk verbreed.

In de herfst van 1998 en 2005 heb ik een viaduct en vijf spoorwegovergangen langs het oostelijk deel van de spoorlijn onderzocht op de aanwezigheid van landslakken, waarvan vier zowel aan de noord- als aan de zuidzijde. De volgende lokaliteiten werden onderzocht:

- a. Hoorn, spoorovergang Berkhouterweg (km-hok 131.3-517.6), 26 oktober 2005;
- b. Westerkoggenland, zuidzijde treinviaduct

- onder de A-7 (km-hok 131.0-517.7), 12 oktober 2005;
- c. Westerkoggenland, noordzijde treinviaduct onder de A-7 (km-hok 131.0-517.7), 26 oktober 2005;
- d. Bobeldijk, spoorovergang Bobeldijkerweg (km-hok 129.1-518.6), 12 oktober 2005;
- e. Bobeldijk, zuidzijde spoorovergang Grootweg (km-hok 128.7-518.7), 25 september 1998 en 15 oktober 2005;
- f. Bobeldijk, noordzijde spoorovergang Grootweg (km-hok 128.7-518.7), 25 september 1998 en 15 oktober 2005;
- g. Zuidermeer, zuidzijde spoorovergang Koggeweg (km-hok 126.1-519.7), 25 september 1998;
- h. Zuidermeer, noordzijde spoorovergang Koggeweg (km-hok 126.1-519.7), 25 september 1998;
- i. Noord-Spierdijk, zuidzijde spoorovergang

- Noordspierdijkweg (km-hok 125.3-520.1),
25 september 1998;
- j. Noord-Spierdijk, noordzijde spoorovergang
Noordspierdijkweg (km-hok 125.3-520.1),
25 september 1998.

De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in tabel 1.

In totaal werden 20 soorten landslakken langs dit deel van de spoorlijn aangetroffen: 14 soorten huisjesslakken en 6 soorten naaktslakken. De biodiversiteit was het grootst aan de noordzijde van het viaduct onder de snelweg A-7: daar werden 14 soorten geregistreerd. Dit is de "warme" zijde van het viaduct omdat zij naar het zuiden gekeerd is. Het is echter ook mogelijk dat de lichte regen, die tijdens het bemonsteren viel, van invloed is geweest op de activiteiten van de slakken. Op de tegenoverligende "koude" zuidzijde werden tijdens droog weer slechts 8 soorten aangetroffen. Het minste aantal slakken werd aangetroffen aan de noordzijde van de spoorovergang nabij de Noordspierdijkweg: slechts 6 soorten. In dit geval was de noordkant de "koude" zijde van de spoorovergang. Aan de "warme" zuidzijde werd echter slechts een soort meer aangetroffen. Over het algemeen kan men zeggen dat men nauwelijks kan spreken van een koude naar het noorden gekeerde zijde en een warme naar het zuiden gekeerde zijde omdat de spoorbaan nauwelijks boven het omliggende land uitsteekt.

Opvallend is het geheel ontbreken van soorten die typisch zijn voor een droog biotoop of die van warmte houden. Hierbij denk ik bijvoorbeeld aan het Mostonnetje *Pupilla muscorum*, en Gras- en Duinslakken resp. *Candidula* en *Cernuella* soorten. Vooral had ik enige vertegenwoordigers uit de Hygromiidae op het schuine talud van het viaduct onder de A-7 verwacht omdat zowel 500 m ten zuidwesten als 500 m ten noordoosten van het viaduct zowel Gras- als Duinslakken in de berm van de A-7 leven.

Bij een volgend bezoek aan Nederland zal geprobeerd worden om het westelijk deel van deze spoorlijn te bemonsteren.

Literatuur

Kok, J., 1981. De ontwikkeling van het railvervoer in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal. Noord-Holland, 1 (5): 17-22.

Adres auteur:

Mollusc Collection, National Collections of Natural History, Dept. Zoology, Tel Aviv University, IL-69978 Tel Aviv, Israel, en National Mollusc Collection, Dept. Evolution, Systematics & Ecology, Hebrew University, IL-91904 Jerusalem, Israel. E-mail: mienis@netzer.org.il

Tabel 1: Landslakken aangetroffen langs het oostelijk deel van de spoorlijn Hoorn-Alkmaar.

lokaliteiten	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
Wetenschappelijk naam										
<i>Oxyloma elegans</i>	+	-	+	+	+	+	-	-	-	-
<i>Succinea putris</i>	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-
<i>Cochlicopa lubrica</i> -		-	+	-	-	+	-	+	+	-
<i>Vallonia excentrica</i>	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Vallonia pulchella</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-
<i>Discus rotundatus</i>	+	+	+	+	+	+	-	+	-	-
<i>Arion circumscriptus</i>	-	-	+	+	-	+	-	-	-	-
<i>Arion distinctus</i>	+	-	-	-	+	-	+	-	-	-
<i>Arion intermedius</i>	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Arion rufus</i>	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Aegopinella nitidula</i>	-	+	+	+	+	+	+	+	-	+
<i>Nesovitrea hammonis</i>	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-
<i>Oxychilus cellarius</i>	+	+	+	-	+	-	+	+	-	-
<i>Oxychilus draparnaudi</i>	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-
<i>Deroceras laeve</i>	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-
<i>Deroceras reticulatum</i>	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+
<i>Trichia hispida</i>	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Arianta arbustorum</i>	-	-	-	+	+	-	-	-	+	-
<i>Cepaea nemoralis</i>	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Cornu aspersum</i>	+	-	+	+	-	-	-	-	-	+
totaal	12	8	14	11	10	9	7	9	7	6